

Podmiňovací způsob (*byste, abyste, kdybyste*), *jakoby* a *jako by*

Podmiňovací způsob přítomný

Podmiňovací způsob minulý

Jakoby a *jako by*

Složený slovesný tvar podmiňovacího způsobu se skládá z kondicionálního tvaru pomocného slovesa *býta* přičestí činného. Podle časového příznaku rozlišujeme dva typy kondicionálu – podmiňovací způsob přítomný a podmiňovací způsob minulý.

Podmiňovací způsob přítomný

Podmiňovací způsob přítomný se používá:

ve větách, jejichž děj je podmíněný: *Kdybych věděl, jak ti mám pomoci, ani chvíli bych neváhal,*

ve zdvořilých žádostech: *Mohl byste prosím otevřít okno?,*

vyjadřujeme-li přání: *Já bych tak rád jel k moři. Kéž by už přišla,*

jako prostředek zdvořilosti a skromnosti ve větách a konstrukcích typu *navrhovali bychom..., mohli bychom..., co byste si přál?* (v obchodě) apod.

jednotné číslo		
1. os.	<i>nesl</i>	<i>bych</i>
2. os.	<i>nesl</i>	<i>bys</i>
3. os.	<i>nesl</i>	<i>by</i>
množné číslo		
1. os.	<i>nesli</i>	<i>bychom</i>
2. os.	<i>nesli</i>	<i>byste</i>
3. os.	<i>nesli</i>	<i>by</i>

Pozn.: Tvar *bysme* patří pouze do neformálních mluvených projevů, podoby **by jsme* a **by jste*, které se v praxi někdy objevují, jsou chybné (tzv. hyperkorektní).

Ve spojení se zvrtným slovesem jsou ve 2. os. j. č. spisovné tvary: *koupil by sis, umyl by ses*. Tvary **koupil by jsi si* a **umyl by jsi se* jsou hyperkorektní (viz též Zvrtná a nezvrtná slovesa).

Podmiňovací způsob minulý

V současné češtině se podmiňovací způsob minulý prakticky neužívá. Setkáváme se s ním spíše jen jako s prostředkem zdůraznění nebo stylizace. Základní významový rys, který minulý podmiňovací způsob vyjadřuje, je neuskutečnitelnost děje spočívající v tom, že daný děj v minulosti měl/mohl proběhnout jinak: *Kdyby mi to byl řekl včas, byl bych mu to odpustil. Kdybych tehdy býval udělal takovou věc, vůbec bych ti to byl neřekl.* Pro zdůraznění se někdy používají ještě tvary s *bývat*: *Byl bych mu to býval řekl, ale vždyť on by toho tolik litoval!*

jednotné číslo			
1. os.	<i>byl</i>	<i>bych</i>	<i>nesl</i>
2. os.	<i>byl</i>	<i>bys</i>	<i>nesl</i>
3. os.	<i>byl</i>	<i>by</i>	<i>nesl</i>
množné číslo			

1. os.	<i>byli</i>	<i>bychom</i>	<i>nesli</i>
2. os.	<i>byli</i>	<i>byste</i>	<i>nesli</i>
3. os.	<i>byli</i>	<i>by</i>	<i>nesli</i>

Jakoby a jako by

Odděleně psané *jako by* nacházíme ve větách s vyjádřením porovnání s hypotetickým dějem vyjádřeným slovesnými tvary podmiňovacího způsobu: *Odpověděl, jako by se divil, že se na to vůbec ptám* (= odpověděl tak, že to vypadalo, jako kdyby se divil). *Navenek se tvářil, jako by se nechumelilo. Jako by si právě vzpomněl, dodal: „Bylo to před rokem.“* V takových větách *by* funguje jako součást slovesného tvaru podmiňovacího způsobu a píše se odděleně, tak jako i v ostatních větách s tvary podmiňovacího způsobu: *Přemýšleli, kdo by se o dům mohl starat. Nemá důvod, proč by zasahoval do našich plánů.*

Jakoby splývá v jedno slovo, jestliže *by* není použito jako součást slovesného tvaru. V tom případě se výrazu *jakoby* užívá i u jiných větných členů než u přísudku. V této funkci nese význam přibližnosti, přirovnávání: *Posadil se a začal jakoby znuděně listovat novinami* (= listování vypadalo jako znuděné). *Oči mu čile vykukovaly z jeho rudých a jakoby napuchlých tváří. Že by se řídila jakoby podle své vůle? Kromě jakoby náhodných setkání na ulici nevyhledával žádné jiné společenské vyžití.* Jako přibližný lze pomocí *jakoby* pojmut i slovesný děj vyjádřený tvary jiných způsobů, než je způsob podmiňovací: *Naše měsíční Karolínka už jakoby sleduje vaši reakci. Víťá se jakoby vracel, ale nohama měl nakročeno ven z místnosti. Jakoby se zeptej na cestu a pozoruj, jak se bude tvářit. Jakoby se budu smát, aby nepoznal, že už to všechno dávno vím.*

Při užívání *jako by* a *jakoby* je tedy třeba dbát na to, abychom svému vyjádření dali ten správný zamýšlený význam, srov. *Balil se, jako by odcházel z ubytovny nadobro* (= balil se tak, jako kdyby z ubytovny odcházel nadobro) × *Balil se. Jakoby odcházel z ubytovny nadobro* (= balil se, zdánlivě odcházel z ubytovny nadobro).